

इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयचा मराठी अनुवाद

[(१९९६) एस सी आर (२) ६४३]

जे. आर. जानी आणि इतर.

विरुद्ध

अहमद इब्राहिम, रंगून

फेब्रुवारी 14, 1996

[न्यायमूर्ति के. रामास्वामी आणि न्यायमूर्ति एस. सागर अहमद]

निर्वासित मालमत्ता प्रशासन अधिनियम, 1950/नियम:

कलम 7/नियम 6 - निर्वासित कंपनी म्हणून घोषित केलेल्या कंपनीच्या समभागांची खरेदी - निर्वासित नाही असा दावा करणारा खरेदीदार - कंपनी निर्वासित कंपनी आहे या घोषणेची कायदेशीरता - उच्च न्यायालयाच्या एकल न्यायाधीशांनी अशी घोषणा बेकायदेशीर असल्याचे मत व्यक्त केले- अपील केल्यावर, पक्षाने निर्वासित मालमत्ता म्हणून घोषित केलेल्या कंपनीकडून सहा लाख समभाग खरेदी केले हे सिद्ध करण्यासाठी अभिलेखावर काहीही दाखल केले नाही - एकल न्यायाधीशांनी कंपनी निर्वासित मालमत्ता आहे या घोषणेत हस्तक्षेप करणे न्याय्य नाही.

दिवाणी अपिलीय न्यायधिकरीता दिवाणी अपील क्र. 757-59/ 1975 .

गुजरात उच्च न्यायालयाच्या दिनांक 19/2/73, 27/9/71 आणि 24-25/11/1969 च्या लेटर्स पेटंट अपील क्र. 85/70, संकीर्ण दिवाणी अपील क्रमांक. 661/70 आणि एस. सी. सी. ए. क्र. 893/ 1965 .

अपीलकर्त्यासाठी व्ही. व्ही. वाझे, सी. व्ही. एस. राव आणि वाय. पी. महाजन.

न्यायालयाद्वारे पुढील आदेश देण्यात आला:

जरी उत्तरवादी सुरुवातीला श्री. आय. एन. श्रॉफ, वकील यांच्या माध्यमातून हजर झाला होता, तत्पश्चात त्याच्या निधनानंतर, 29 फेब्रुवारी 1992 रोजी नोंदीत उपलब्ध असलेल्या पत्त्यावर नोटीस बजावण्यात आली होती परंतु त्यानंतर आजपर्यंत उत्तरवादीसाठी कोणीही हजर झाले नाही. तामिल न झालेला लिफाफा किंवा पोचपावती प्राप्त झालेली नाही. अश्या परिस्थितीत, उत्तरवादीला नोटीस बजावण्यात आल्याचे मानले जाणे आवश्यक आहे.

विशेष परवानगीद्वारे हे अपील 19 फेब्रुवारी 1973 रोजी गुजरात उच्च न्यायालयाच्या द्वि सदस्यीय खंडपीठाने लेटर्स पेटंट अपील क्र. 85/70 मध्ये दिलेल्या आदेशावरून उद्भवले आहे, ज्यामध्ये असे म्हटले आहे की लेटर पेटंट अपील कायम राखण्यायोग्य नाही. त्यामुळे, अपीलकर्त्यांनी विशेष दिवाणी अर्ज क्रमांक 893/1965 मध्ये नोव्हेंबर 24-25, 1969 रोजी दिलेल्या विद्यमान एकल न्यायाधीशांनी दिलेल्या मूळ आदेशाला आव्हान दिले आहे.

उच्च न्यायालयात मांडण्यात आलेल्या आणि उत्तर देण्यात आलेल्या युक्तिवादाचा सार असा होता की उत्तरवादी काही काळासाठी बर्मसी नागरिक होता आणि तो कधीही निर्वासित नव्हता. 1959 मध्ये निर्वासित कंपनी म्हणून घोषित करण्यात आलेल्या आधीच्या जुनागढ राज्यातील खातियावाड इंडस्ट्रीज लिमिटेड या कंपनीचे समभाग त्यांच्याकडे होते. त्याने असा दावा केला की त्याचे वडील आणि आजोबा इब्राहिम वली मोहम्मद अँड कंपनीच्या स्मरणार्थ त्याने 12 जून 1944 रोजी झालेल्या करारानुसार उक्त खातियावाड इंडस्ट्रीज लिमिटेडमध्ये सहा लाख समभाग खरेदी केले. तो आणि त्याच्या भावांनी ते समभाग त्याला देण्याचे मान्य केले होते. तो नेहमीच बर्मा (देशाचा) रहिवासी होता. परिणामी, तो निर्वासित नव्हता. निर्वासित मालमत्ता प्रशासन अधिनियम, 1950 आणि नियमांच्या नियम 6 सह कलम 7 अंतर्गत त्याला नोटीस न देता, उक्त खातियावाड इंडस्ट्रीज लिमिटेडला निर्वासित

मालमत्ता म्हणून घोषित करणे बेकायदेशीर आहे. विद्यमान एकल न्यायाधीशांनी असे म्हटले आहे की जरी उत्तरवादीने कायद्याच्या कलम 27 अन्वये पुनरीक्षण दाखल केले असले तरी कलम 7 सह नियम 6 अन्वये नोटीस उत्तरवादीला देण्यात आली नव्हती, खातियावाड इंडस्ट्रीज लिमिटेड ही निर्वासित मालमत्ता आहे अशी घोषणा बेकायदेशीर आहे आणि म्हणून ती अवैध आहे.

प्रश्न असा आहे की: उच्च न्यायालयाने घेतलेला दृष्टिकोन कायद्याने योग्य आहे का? असे दिसून येते की उत्तरवादिने कलम 27 अंतर्गत पुनरीक्षण प्राधिकरणासमोर पुनरीक्षण दाखल केले होते, ज्याने त्याला 94, 000 रुपयांचे समभाग खरेदी केल्याचे दर्शविण्यासाठी पुरावा सादर करण्याची संधी दिली होती जे खातियावाड इंडस्ट्रीज लिमिटेडमध्ये असल्याचा दावा त्यांनी केला. इब्राहिम वली मोहम्मद अँड कंपनीच्या नावाने समभाग खरेदी केल्याचा उल्लेख असलेला 8 आना किमतीचा मुद्रांक कागद सादर करण्याव्यतिरिक्त इतर कोणताही पुरावा सादर करण्यात आला नाही. पुराव्यांचे मूल्यमापन करण्याच्या पुनरीक्षण अधिकाऱ्याला असे आढळून आले की उत्तरवादी हा एफ व्यावसायिक उद्योगपती होता ज्याचे संपूर्ण आशियाई देशांमध्ये व्यावसायिक हितसंबंध होते; त्याने कोणत्याही खात्यांच्या पुस्तिकांमध्ये 94,000/- रुपयांच्या समभागांच्या किंमतीच्या खरेदीचा उल्लेख केला नव्हता आणि आयकर इत्यादींसाठी कोणत्याही प्राधिकरणाकडे सादर न करता मुद्रांक कागदावरील करार कोणत्याही दंडाधिकाऱ्यांनी किंवा नोटरीने प्रमाणित केला नव्हता, जो त्या राज्यात प्रचलित होता. त्यामुळे, उत्तरवादिनी खातियावाड इंडस्ट्रीज लिमिटेडचे 6 लाख रुपयांचे समभाग 94,000/- रुपयांना खरेदी केले होते यावर विश्वास ठेवणे कठीण व विचित्र होते. त्यामुळे, निर्वासितांच्या मालमत्तेत त्यांना स्वारस्य नाही हे त्यांनी दाखवून दिले नव्हते. खातियावाड इंडस्ट्रीज इंडस्ट्रीज लिमिटेडला निर्वासित मालमत्ता म्हणून घोषित करण्यापूर्वी अधिनियमान्तर्गत नियमांच्या कलम 7 सह नियम 6 च्या आवश्यकतेनुसार उत्तरवादीला कोणतीही नोटीस दिली गेली नसली तरी, पुनरीक्षणात

उत्तरवादिला खातियावाड इंडस्ट्रीज लिमिटेडचे सहा लाख रुपयांचे समभाग रु. 94,000/- त्याने घेतले होते हे सिद्ध करण्यासाठी पुरावा सादर करण्याची संधी देण्यात आली होती. जरी उत्तरवादी सुरुवातीला वकिलाच्या माध्यमातून हजर झाला असला, तरी त्याने खातियावाड इंडस्ट्रीज लिमिटेडकडून सहा लाख रुपयांचे समभागांची खरेदी केली होती, ज्याची किमान किंमत रु. 94,000 होती आणि जी निर्वासितांची मालमत्ता म्हणून घोषित करण्यात आली होती. अशा परिस्थितीत, आम्हाला वाटते की खातियावाड इंडस्ट्रीज लिमिटेड ही निर्वासितांची मालमत्ता आहे या घोषणेत हस्तक्षेप करणे हे विद्यमान एकल न्यायाधीशांना न्याय्य नव्हते.

त्यानुसार अपीलस मंजूर करण्यात येतात आणि रिट याचिका फेटाळण्यात येते. खर्चा बाबत कोणताही आदेश नाही.

जी. एन.

अपील्स मंजूर करण्यात आल्या आणि याचिका फेटाळण्यात आल्या.

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

X-X-X-X